

Иницијатива за испитивање уставности Закона о пререгистрацији странака

Пише: Коста Чавошки
среда, 19 август 2009 17:55

Српска либерална странка предала је Уставном суду Србије иницијативу за испитивање уставности "ЗАКОНА О ПРЕРЕГИСТРАЦИЈИ СТРАНАКА" за који сматра да је потпуно неуставан и недемократски.

Пошто Српска либерална странка није једина поднела захтев за испитивање уставности, тражимо да седница Уставног суда на којој ће се испитивати важећи закон буде отворена за јавност.

У Бгд 19.8.2009. год.

СРПСКА ЛИБЕРАЛНА СТРАНКА

УСТАВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Немањина 26

11000 БЕОГРАД

На основу члана 168 става 2 Устава Републике Србије подносимо

ИНИЦИЈАТИВУ

За покретање поступка за оцену уставности Закона о политичким странкама („Службени гласник РС“ бр. 36/2009 од 15. маја 2009. год.) , са предлогом да Уставни суд прогласи

овај Закон неуставним, пошто је већина његових одредаба противна члану 18 ставу 2 алинеји 2, члану 20 ставу 1 и члану 55 ставу 2 Устава Републике Србије.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Законодавчева мегаломанија и границе законског уређивања

Изгледа да су се у нашим министарствима и њиховим стручним телима обрели неискусни и неупућени људи великих, такорећи незајажљивих амбиција који искрено верују да се све законом може и мора уредити тако да се скоро ништа не препушта слободном избору. И мада се представљају као велики либерали, они заправо имају свеобухватну, тоталитарну амбицију да страначки политички живот, који би морао бити жариште политичке слободе, уреде до последњег детаља, као да уређују пословање у трезору Народне банке или режим у затворима.

Тако се чланом 14 ставом 3 овог Закона утврђује да се статутом странке, поред осталог, обавезно уређују симболи визуелног идентитета странке, организација по територијалном принципу и унутрашња организација, поступак доношења и измена других општих аката политичке странке, начин одлучивања о удруживању политичке странке у шире политичке савезе у земљи и иностранству и спајању политичке странке, начин доношења одлуке о престанку рада и начин располагања имовином политичке странке у случају престанка. Чак се прописује (члан 16) да странка мора имати свој web site на којем ће бити њен програм, статут и други општи акти. Свака велика и значајна странка већ одавно има свој web site, па није било никакве потребе да се законом присиљава да га има. Слична врста присиле била би и када би се законом прописало да грађани морају да једу здраву храну бар три пута дневно, као да то ми већ не чинимо без икакве присиле, ако имамо шта да једемо и уколико смо у стању да купујемо здраву храну.

Пресудна грешка је у главама наших твораца закона. Они изгледа никада нису чули да је *негативна слобода* – слобода од притиска, принуде и регулативе власти – кључна либерална слобода, те да је слобода већа уколико је законско задирање у слободу мање.

Оно што они такође нису знали да постоји, јер изгледа да важећи Устав нису ни држали у рукама а камоли га темељито проучили, јесте уставна забрана да се остваривање уставних слобода и права уређује законом уколико то сам Устав изричито не допушта. Та уставна забрана садржана је у члану 18 ставу 2 алинеји 2 која гласи: “Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење поједног права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права”. Ако оставимо по страни појам “суштине права”, који се омакао нашим уставотворцима зато што нису били кадри да разликују правне од филозофских појмова (суштина је филозофски појам), нема никакве сумње да се начин остваривања неке уставне слободе може законом уређивати само у оном њеном делу који сам Устав изричито допушта.

У члану 55 Устава, којим се зајемчује слобода удруживања, закон се помиње само на једном месту у ставу 2 који гласи: “Удружења се оснивају без претходног одобрења, уз упис у регистар који води државни орган, у складу са законом.” Ако се, дакле, држимо језичког значења овог става, у сфери слободе удруживања законом би се једино могао уредити начин вођења регистра удружења, укључујући и регистар политичких странака, и ништа више. Све преко тога је противуставно.

Отуда су све остале одредбе овог Закона о начину организовања и деловања политичке странке, јавности рада, њеним оснивачима, њеном оснивању и оснивачком акту, садржини изјаве оснивача, програму и статуту политичке странке, доступности података, програма, статута и других општих акта политичке странке, њеним организационим јединицама, симболима визуелног идентитета, чланству у политичкој странци и много чему другом противуставне.

2. Укидање слободе удруживања

Једна од ових противуставних одредаба која заслужује посебну пажњу јесте члан 8 који прописује да “политичку странку могу основати најмање 10.000 пунолетних и пословно способних држављана Републике Србије”. Оно што неуди, а можда и приглупи творци овог Закона нису знали јесте свуда у либералним и демократским режимима поштовано правило да се законским или било каквим уређивањем неке слободе она не сме свести на привилегију малог броја људи. Да би се боље разумело о чему се овде ради, за тренутак ћемо размотрити слободу односно право на закључење брака зајемчено чланом 62 ставом 1 Устава који гласи: “Свако има право да слободно одлучи о закључењу и раскидању брака.” И одиста свако ко нађе младу односно младожењу може закључити брак, јер потоњим законима нису утврђени никакви *додатни* услови за

Пише: Коста Чавошки
среда, 19 август 2009 17:55

његово закључење. Да су којим случајем творци Закона о браку и породици имали умишљену памет и мегаломанију твораца Закона о политичким странкама, они су могли прописати да брак могу да склопе само они појединци који имају добар стан и пристојну зараду, што би у градовима бар половину инокосних грађана лишило права да се жене и удају.

Управо овакво, само много већих размера, ограничење уставне слободе удруживања наметнуто је одредбом да се у странку мора удружити најмање 10.000 оснивача да би се та слобода уопште могла користити. Другим речима, онај грађанин који не може да нађе бар 9.999 политичких истомишљеника, тај ће практично бити лишен слободе удруживања у политичку странку.

Није искључено да су творци овог Закона, који потичу из једне или највише двеју владајућих странака, то управо хтели. Или још тачније, приликом прописивања оволиког броја оснивача они су заправо желели да на политичкој сцени остане само неколико већих странака, а да се унапред спречи оснивање нових странака које би могле угрозити њихов политички монопол. Оно што су тиме постигли одурно је. Они су највећма укинули слободу удруживања у политичке странке и у највећем броју случајева свели је на слободу придруживања већ постојећим странкама. А то је већ нешто битно другачије, што радикално смањује слободу политичког избора.

Коначно, како се Уставом зајемчује слобода удруживања треба размотрити шта појам удружења уистину значи. Сам појединац не може направити удружење, него су потребна бар још двојица у духу оне латинске изреке *tres facit collegium*. Рецимо да ни број 10 није претеран. Закон из 1990. године, који је под владом Слободана Милошевића први пут после Другог светског рата допустио оснивање политичких странака, захтевао је бар 100 оснивача, што такође није било много, пошто је скоро свако ко је хтео основао политичку странку, па их је убрзо било неколико стотина. Новим Законом донетим под владом Бориса Тадића захтева се 100 пута више – 10.000 оснивача. Ако је судити само по броју којим се олакшава или отежава оснивање политичке странке, испада да је Слободан Милошевић 100 пута либералнији од Бориса Тадића.

3. Неуставна законска забрана

Трећа изразита мана овог Закона, која потврђује неспособност његових твораца, јесте увођење *новог* ограничења слободе удруживања које сам Устав не предвиђа. Према

Пише: Коста Чавошки
среда, 19 август 2009 17:55

члану 20 ставу 1 Устава, људска и мањинска права зајемчена Уставом могу бити законом ограничена само ради сврхе коју Устав допушта. Када је посреди слобода удруживања, чланом 55 ставом 4 Устава предвиђено је да Уставни суд може забранити само оно удружење чије је деловање усмерено на:

- 1) насилно рушење уставног поретка,
- 2) кршење зајемчених људских и мањинских права и
- 3) изазивање расне, националне или верске мржње.

Овим Законом уводи се још једно ограничење: деловање политичке странке усмерено на нарушавање територијалне целокупности Републике Србије (члан 4 став 2). Нема никакве сумње да је законско увођење овог ограничења слободе удруживања и те како политички целисходно и оправдано. Али је – то морамо одмах рећи – противуставно, пошто сам уставотворац такву забрану није увео. У неким ранијим уставима постојало је и ово ограничење зајемчених слобода и права, али су творци Устава, који је тренутно на снази, пропустили да 2006. године, када се овај Устав доносио, утврде и ову забрану. Како су то они пропустили да учине, потоњим законом се она више не може и не сме уводити.

Последице овог пропуста наших дичних уставотвораца могле би бити кобне, пошто се више не могу забрањивати политичке странке и удружења који јавно проповедају разбијање државе и отцепљење њених делова, попут Рашке, Војводине или Бујановца, Прешева и Медвеђе. А Уставни суд би морао да поменути синтагму у члану 4 ставу 2 (“нарушавање територијалне целокупности Републике Србије”) прогласи неуставном. И право је чудо да вође појединих мањинских странака већ нису доконале да јавно проповедање разбијања Србије и сепаратистичко деловање нису забрањени.

4. Задирање у стечена права

Поред практичног укидања слободе удруживања у политичке странке и њеног

Пише: Коста Чавошки
среда, 19 август 2009 17:55

преобраћања у слободу придруживања једној од неколико постојећих странака, овим Законом учињено је нешто што је у највећем броју случајева недопустиво – укинута су сва стечена права по ранијим законима. То је учињено у прелазним и завршним одредбама тако што су све странке, које су настајале од 1990. године и по тада важећим законима уписиване у одговарајуће регистре, присиљене да изнова поднесу пријаву за упис у регистар и том приликом испуне све услове који су по овом Закону предвиђени за оснивање нових странака, укључујући и изјаве бар 10.000 лица о чланству у странци која се изнова региструје. Другим речима, све се брише и изнова пише, као кад би, рецимо, неки сулуди законодавац, какав се само код нас може наћи, наложио да се сви бракови који су по раније важећим законима закључени пред матичарем у присуству два сведока, морају да се изнова закључе пред јавним бележником у присуству бар четири сведока, а у противном раније закључени брак престаје да важи у року од шест месеци по ступању на снагу новог закона.

На то ће творци овог Закона вероватно узвратити да је до сада регистровано око 600 странака од којих је само двадесетак излазило на изборе, док ни десет њих није било у стању да саме изађу на изборе и освоје бар једно посланичко место у парламенту. И управо због тога политичку сцену Србије треба очистити од фантомских странака које постоје само у регистру.

Па, да видимо, до чега би нас ова логика чишћења могла довести. Иако то још нико није истраживао, изгледа да бар милион уписаних бирача никада у новије време није гласало и да је и због тога проценат уписаних бирача који је излазио на изборе једва прелазио 50 %. Заиста је чудно да ником од усијаних глава у надлежном министарству још није пало на памет да и бирачки списак очисти од бирача који годинама не користе своје бирачко право, као што баш сада хоће да очисте регистар удружења од оних политичких странака које годинама нису излазиле на изборе. Ако ништа друго, фантомске странке у регистру хлеба не траже и ништа не коштају државу, па се поставља питање коме и због чега уопште сметају.

Оно што, међутим, полуобразовани творци овог Закона заиста не знају, то је одговор на питање ко је једини властан да одлучује на који ће начин и у којој мери користити уставне слободе и права. О томе искључиво одлучује субјекат слободе и права и нико други. Према томе, уставна слобода удруживања може се користити само тако што ће се основати и регистровати политичка странка а да се никада не изађе на изборе. И што је још важније не постоји обавеза него само право да се с основаном и регистрованом странком делује у јавности и излази на изборе.

Другим речима, оснивање и регистравање фантомских странака је уставно право у које нико не сме да задре нити то право може да укине.

Да би било још јасније шта је овде посреди, опет ћемо се послужити једним хипотетичким примером. Опште је познато да и поред зајемченог уставног права на закључење брака има доста нежења и уседелица који то право ни после своје четрдесете године нису бар једном искористили. Ако бисмо сада следили расуђивање оних који ће укинути слободу удруживања у фантомске политичке странке тако што ће их избрисати из регистра, зар не би било логично да се и све средовечне нежење и уседелице законом лише права да ступају у брак кад га до сада на ваљан начин нису користиле.

5. Противречне одредбе Закона

Малоумност његових твораца огледа се, поред осталог, и у очигледној супротности између двеју његових одредаба. Чланом 3 допушта се оснивање странака националних мањина, чије је деловање “посебно усмерено на представљање и заступање интереса једне националне мањине и заштиту и унапређење права припадника те националне мањине”. То само значи да ће овакве странке бити устројене по персоналном принципу, то јест да ће их чинити само чланови одређене националне припадности. Одмах потом првом следећом одредбом (чланом 4 ставом 1) националне странке, устројене по персоналном принципу, се практично забрањују тако што се утврђује да се “политичка странка организује и делује *искључиво* на територијалном принципу”, што значи да странку могу да чине само чланови различитих

чних

ли

својстава који живе на одређеној територији државе, покрајине или општине.

Иако важећи Устав изричито не забрањује доношење противречних одредаба у оквиру истог закона, такве одредбе су у начелу недопустиве, па би Уставни суд такве одредбе морао укинути и тиме их избацити из правног поретка. Малоумност твораца овог Закона огледа, се, поред осталог, и у очигледној супротности двеју његових одредаба .

xxx

Иницијатива за испитивање уставности Закона о пререгистрацији странака

Пише: Коста Чавошки
среда, 19 август 2009 17:55

Једине одредбе овог Закона за које би се могло рећи да нису противуставне јесу одредбе о вођењу регистра, што члан 55 став 2 Устава иначе једино допушта. То су чланови 22-29 и 32 овог Закона, док су чланови 30 и 31 такође спорни, јер задиру у стечена права.

Све су ово разлози због којих предлажемо да Уставни суд прогласи неуставним Закон у целини.

Како су Уставном суду већ достављене четири иницијативе за покретање поступка за оцену уставности овог Закона, предлажемо да Уставни суд тим поводом одржи јавну седницу и на њу позове и нашег заступника.

за Српску либералну странку,

Коста Чавошки